



בבית המשפט העליון

רע"א 6230/22

לפני: כבוד השופטת ע' ברון
כבוד השופט י' כשר
כבוד השופטת ר' רונן

המבקש: עו"ד שי כהן

נגד

המשיבות: 1. נצבא אחזקות 1995 בע"מ
2. מדינת ישראל

בקשת רשות ערעור על פסק דינו של בית המשפט המחוזי
בתל אביב-יפו (השופטת העמיתה ש' דותן), מיום 2.6.2022,
ב-ע"ר 44398-02-22

בשם המבקש: עו"ד רווית צמח; עו"ד עמית ניר
בשם המשיבה 1: עו"ד ירון אלכאוי; עו"ד יצחק לזר; עו"ד דניאל בר
לב
בשם המשיבה 2: עו"ד תמר צפדייה

פסק-דין

השופט י' כשר:

לפניי בקשת רשות ערעור על פסק דינו של בית המשפט המחוזי בתל אביב-יפו
(השופטת העמיתה ש' דותן), מיום 2.6.2022, בע"ר 44398-02-22. בפסק הדין מושא
הבקשה נדחה ערעור המבקש על החלטות רשמת בית המשפט המחוזי בתל אביב-יפו
(השופטת ס' רסלר-זכאי) מיום 14.12.2021 ומיום 6.2.2022, בהן התקבלה בקשת
המשיבה 1 לסלק את תביעת המבקש על הסף מחמת אי תשלום אגרת בית משפט כדין,
ולחלופין לחייבו בתשלום מלוא האגרה.

רקע הדברים

1. ביום 29.12.2020 הגיש המבקש, עורך דין במקצועו, תביעה לבית המשפט
המחוזי בתל אביב-יפו, נגד המשיבה 1, חברת נצבא 1995 בע"מ (להלן: המשיבה).
בתמצית יאמר כי נושא המחלוקת שבגינה הוגשה תביעת המבקש היא טענתו בדבר

זכאותו לתשלום שכר טרחה מאת המשיבה, בעבור טיפולו בפרויקט הנדל"ן "שער הים" בנתניה.

2. את תביעתו הנ"ל הכתיר המבקש כתביעה "למתן סעד הצהרתי וצווי עשה", ובמסגרתה עתר המבקש למספר סעדים, אותם חילק למספר "סדרות", כדלקמן:

ב-טזדה א' עתר המבקש כי ייפסקו לו פיצויי ציפייה בשווי מלוא שכר הטרחה שנמנע ממנו כתוצאה מהפרת ההסכם שנערך בינו לבין המשיבה; כי יוצהר שהוא זכאי למלוא רווחי המשיבה שנצברו כתוצאה מהפרת ההסכם; כי יוצהר שהוא רכש "זכות מעין-קניינית בפרויקט 'שער הים-נתניה' שאינה ניתנת לביטול"; וכי בית המשפט יורה למשיבה לקיים את הוראות ההסכם בתום לב ובדרך מקובלת, ולהגיע עמו להסכמות בדבר שכר הטרחה שהוא זכאי לו.

ב-טזדה ב' עתר המבקש כי בית המשפט יצהיר שהמשיבה: "הפרה בחוסר תום לב ותוך עשיית עושר ולא במשפט גם את הסכם שכר הטרחה שנחתם בינה לבין [המבקש] ביום 15.11.06 בעניין ביטולי כ-80 הסכמי מכר והתקשרויות אותם ערך כעורך דין פרויקט שער הים".

ב-טזדה ג' עתר המבקש לכך שבית המשפט יורה למשיבה להשיב לידיו את מלוא הסכומים שגבה או שהיה בדיו לגבות כשכר טרחה מהרוכשים שהתקשרו בהסכמי מכר בשנים 2005-2006, אשר אותם החזיר במלואם למבקשת בהתאם לבקשתה.

3. נוסף לסעדים הנזכרים לעיל, בסעיף 215 לכתב התביעה ציין המבקש כי: "לחילופי חילופי חילופין לסעדים שבפתח התובענה, לגביו תוגש בקשה נפרדת לפיצול סעדים בעקבות הגשת תובענה זו: בית המשפט הנכבד יתבקש לקבוע, כי [המשיבה] חייבת לשלם [למבקש] שכ"ט ראוי ומקובל בגין כל העבודה שביצע מתחילת הפרויקט ועד מאי 2019 (סיום תקופת הנאמנות), למעט עבודת הביטולים שעליה קיבל שכר טרחה ובהפחתת הסכום שיושב לו (ככל שייפסק וככל שיושב לו) לפי הסעד השני שפורט בפתח התובענה".

כפי שיובהר בהמשך, סעיף 215 הנ"ל הוא העומד במוקד הבקשה דנן.

4. ביום 26.5.2021 הגישה המשיבה בקשה לסילוק כתב התביעה על הסף מחמת אי תשלום אגרת בית משפט כדין. בבקשתה טענה המשיבה כי אף שתביעת המבקש הוכתרה כתביעה לסעדים הצהרתיים ולצווי עשה, כך שהמבקש שילם אגרה בסך של 1,153 ש"ח בלבד לפי פרט 10 בתוספת לתקנות בתי המשפט (אגרות), התשס"ז-1007 (להלן: תקנות האגרות), למעשה מדובר בתביעה לסעדים כספיים בגינה יש לשלם אגרה בהתאם לפרט 8 בתוספת לתקנות. בהתאם לאמור, עתרה המשיבה לכך שבית המשפט יעשה שימוש

בסמכותו מכוח תקנה 2(ו) לתקנות האגרות ומכוח תקנה 41 לתקנות סדר הדין האזרחי, תשע"ט-2018 (להלן: תקנות סדר הדין האזרחי), ויורה על סילוק התביעה באם לא תשולם האגרה כנדרש.

5. בתשובה לבקשת הסילוק השיב המבקש כי תביעתו סווגה כדין שכן הסעדים המפורטים בה נסמכים, בעיקרם, על שווי חוזים שחלקם טרם נערכו, כך שלא ניתן בשלב זה לשום את שווים. עוד טען המבקש כי בפסיקה נקבע כי בנסיבות בהן עורך דין מגיש תביעה בגין הפרת הסכם שכר טרחה בנוגע לפרויקט מקרקעין שטרם נערכו בעניינו הסכמי מכר, יש לאפשר לו לתבוע סעד הצהרתי.

6. ביום 11.10.2021 הורה בית המשפט ליועץ המשפטי לממשלה להגיש את עמדתו ביחס למחלוקת שנפלה בין הצדדים, וביום 8.12.2021 הוגשה עמדת היועמ"ש. בעמדתו ציין היועמ"ש כי הסעדים שעתר להם המבקש ב-טזרה ב' וב-טזרה ג' הם סעדים כספיים אשר לא שולמה אגרה מתאימה לגביהם. לעומת זאת, הסעדים המנויים ב-טזרה א' הם סעדים הצהרתיים בהם התבקשה הצהרה על זכאות עתידית לפיצויי ציפיה שטרם נתגבשו.

באשר לשאלה האם נדרש המבקש לשלם אגרה גם בעבור הסעד הנזכר בסעיף 215 לכתב התביעה מטעמו, ציין היועמ"ש כי לשיטתו לצורך הכרעה בשאלה זו ראשית נדרש בית המשפט להכריע האם תביעת המבקש עומדת בתנאי תקנה 25 לתקנות סדר הדין האזרחי הקובעת כי על התובע לעתור למלוא הסעדים הצומחים מעילות תביעתו, ובכלל זה להכריע בבקשתו הנזכרת בסעיף 215 לפיצול סעדי התביעה. לגישת היועמ"ש, רק לאחר ההכרעה בשאלה האמורה ניתן יהיה לקבוע האם המבקש נדרש לשלם אגרה גם ביחס לסעד הנזכר בסעיף 215.

7. ביום 14.12.2001 ניתנה החלטת רשמת בית המשפט המחוזי בתל אביב-יפו (השופטת ס' רטל-זכאי), במסגרתה התקבלה בקשת המשיבה. תחילה, ציינה רשמת בית המשפט המחוזי כי מכיוון שלא הוגשה על ידי המבקש בקשה ממשית לפיצול סעדים, הצעת היועמ"ש "אינה ישימה", כך שהחלטה תתייחס לכתב התביעה בנוסחו הנוכחי על כל הסעדים שבו, לרבות החלופיים.

בהמשך לכך ציינה רשמת בית המשפט המחוזי כי להתרשמותה עיקר הסעדים הנכללים בכתב התביעה, ובהם הסעדים ב-טזרה ב', ב-טזרה ג' ובסעיף 215, מתייחסים לסכומים כספיים מגובשים וידועים, כך שמדובר בסעדים כספיים המוסוים כסעדים

הצהרתיים. מנגד, נקבע כי הסעדים שב-טדדה א' מתייחסים לסכומים שטרם נתגבשו, כך שניתן לתבוע לגביהם סעד הצהרתי.

על רקע זה קבעה רשמת בית המשפט המחוזי כי שולמה על ידי המבקש אגרת בית משפט בחסר. עם זאת, הרשמת הוסיפה כי: "איני סבורה כי יש לנקוט בסעד הדרסטי של מחיקת התביעה, זאת מקום בו ניתן לפעול לתיקון הנדרש ולשלם את האגרה המתחייבת. משכך, הנני מורה ל[מבקש] לתקן את התביעה על דרך של הוספת הסעדים הכספיים המלאים ותשלום האגרה המתחייבת", וזאת עד ליום 15.1.2022.

8. ביום 16.12.2021 הגיש המבקש בקשה לעיכוב ביצוע ההחלטה הנ"ל, עד להכרעה בערעור. לחלופין, עתר המבקש לכך שבית המשפט יערוך שומה של הסעדים שב-טדדה ג' בלבד, כך שיהא עליו לשלם אגרה מתאימה רק ביחס אליהם עד להחלטה אחרת של ערכאת הערעור בנוגע לסעדים שב-טדדה ב' ובסעיף 215 לכתב התביעה. עוד יצוין כי במסגרת בקשה זו טען המבקש כי היה על רשמת בית המשפט המחוזי ליתן למבקש זכות תגובה לעמדת ב"כ היועמ"ש.

9. ביום 6.2.2022 דחתה רשמת בית המשפט המחוזי בתל אביב-יפו (השופטת ס' רסלר-זכאי) את בקשת עיכוב הביצוע שהגיש המבקש. רשמת בית המשפט המחוזי ציינה כי בבקשת המבקש לא נאמר דבר לעניין מאזן הנוחות וכי ממילא מדובר בהחלטה בעלת אופי כספי שאין בה, בדרך כלל, כדי להצדיק עיכוב ביצוע. אשר לבקשה לשום את הסעד המפורט ב-טדדה ג' בלבד – נקבע כי על המבקש לשום בעצמו את הסעדים שבתביעתו ולכן אין מקום להידרש לבקשתו זו. לבסוף, ביחס לטענת המבקש כי היה על בית המשפט לאפשר לו להגיש תגובה לעמדת ב"כ היועמ"ש, צוין כי תקנה 50(4) לתקנות סדר הדין האזרחי שינתה את המצב שקדם לה, כך שכיום לא נתונה בידי המבקש זכות תגובה קנויה ועליו לבקשה מאת בית המשפט. משלא נתבקשה זכות תגובה כאמור, לא היה מקום לתתה.

בשולי החלטה זו ציינה רשמת בית המשפט המחוזי כי: "בכדי לאפשר ל[מבקש] לפנות לערכאת הערעור ולבקש בקשב לעיכוב ביצוע בגדרה, לפני משורת הדין, ניתנת אורכה לתשלום האגרה עד ליום 13.2.2022". יצוין כי בהמשך הוארך מועד זה עד ליום 20.2.2022, בהסכמת המשיבה.

10. ביום 20.2.2022 הגיש המבקש ערעור על החלטות הרשמת מיום 14.12.2021 ומיום 6.2.2022, ובצדו הגיש המערער גם בקשה לעיכוב ביצוע חלקי, בה נתבקש בית המשפט לאשר למבקש להגיש כתב תביעה מתוקן, אך לעכב את תשלום האגרה עד להכרעה בערעור. בערעורו טען המבקש כי שגתה רשמת בית המשפט המחוזי עת

שהורתה לו לתקן את כתב התביעה, שכן הסעדים שב-טדרה ב' זהים לאלו הנתבעים ב-טדרה א', ומהווים למעשה חלק מהם. עוד נטען כי הסעד החלופי שבסעיף 215 לכתב התביעה אינו ניתן להערכה כספית בשלב זה. עוד חזר המערער על טענתו בעניין אי-מתן זכות התגובה ביחס לעמדת ב"כ היועמ"ש; וכן טען כי שגתה רשמת בית המשפט המחוזי בכך שהטילה עליו הוצאות, משום שלא קיבלה את בקשת המשיבה ככתבה וכלשונה ולא הורתה על סילוק התובענה, אלא על תיקון כתב התביעה בלבד.

11. באותו היום, 20.2.2022, הגיש המבקש הודעה לבית המשפט בתיק העיקרי, בה ציין כי תיקן את כתב התביעה כך שננקב בו ערכם הכספי של הסעדים ב-טדרה ג', וכי בהתאם שולמה על ידו האגרה ביחס לסעדים הנכללים בסדרה זו. עם זאת, המבקש הוסיף כי נוכח העובדה שהוגש על ידו ערעור על החלטת בית המשפט מיום 14.12.2021 בנוגע לסעדים ב-טדרה ב' ובסעיף 215, ובצדו בקשה לעיכוב ביצוע עד למתן הכרעה בערעור, אין הוא חייב בתיקון כתב התביעה ביחס ליתר הסעדים שכתביעתו, ובתשלום אגרה בגינם, עד שתתקבל הכרעה בבקשתו לעיכוב ביצוע ההחלטה מיום 14.12.2021.

12. ביום 24.2.2022 הורה בית המשפט המחוזי (השופטת העמיתה ש' דותן) על עיכוב תשלום האגרה עד למתן החלטה אחרת, וביום 2.6.2022 ניתן פסק דינו של בית המשפט במסגרתו נדחה ערעור המבקש על בסיס הודעת הערעור בלבד, ומבלי שנדרשה תשובת המשיבים. בית המשפט פסק כי בדין קבעה הרשמת בהחלטתה כי הסעדים ב-טדרה ב', ב-טדרה ג' ובסעיף 215 הם סעדים כספיים הניתנים להערכה, וכי המבקש לא הצביע על כל אינטרס לגיטימי המצדיק את פיצול ההליך. עוד קבע בית המשפט כי לא נפל פגם בכך שלא ניתנה למבקש זכות תגובה ביחס לעמדת ב"כ היועמ"ש; וכן כי לא נפל כל פגם בהוצאות שנפסקו לחובת המבקש.

על פסק דין זה הוגשה הבקשה שלפניי, ובצדה בקשה מוסכמת לעיכוב ביצוע עד ליום 20.10.2022, אשר התקבלה בהחלטתי מיום 18.9.2022. יצוין כי בינתיים הוגשה בקשה מוסכמת להארכת עיכוב הביצוע עד להכרעה בבקשה זו, ובהחלטתי מיום 10.11.2022 הוריתי כי פסק דינו של בית המשפט המחוזי בע"ר 44398-02-22 יעוכב עד למתן החלטה אחרת.

עוד יצוין, למען שלמות התמונה, כי לאחר מתן פסק הדין מיום 24.2.2022 הגיש המבקש הודעה על תיקון כתב התביעה בשנית, ובמסגרתה צוין כי בין יתר התיקונים שבוצעו בכתב התביעה, נמחקו ממנו כליל הסעדים שנכללו ב-טדרה ב', כך שלא נדרש עוד תשלום האגרה בגינם.

13. בבקשתו טוען המבקש כי יש ליתן רשות ערעור בנסיבות העניין שכן החלטות הרשמת ופסק דינו של בית המשפט המחוזי מעוררים שאלה בעלת השלכות רוחב החורגת מעניינם של הצדדים והיא: "האם קנויה לבית המשפט קמא סמכות להוצאת 'צווים חוסמים' השוללים זכות חוקית מתובעים להגשת בקשות לפיצול סעדים במועדים הקבועים לפי הדין?".

לטענת המבקש, במסגרת סעיף 215 לכתב התביעה לא התבקש על ידו סעד כספי, אלא אך הובעה עמדתו כי בכוונתו להגיש בהמשך ההליך בקשה לפיצול סעדים ולהגיש תביעה כספית במועד מאוחר יותר. על כן, לשיטת המבקש, הקביעה כי היה עליו לשום את הסעד שבסעיף זה ולשלם אגרה בגינו כבר במועד הגשת תביעתו, שקולה ל-"מעין צו חוסם" השולל ממנו את זכותו להגיש בקשה לפיצול סעדים במועדים שנקבעו לכך בתקנות סדר הדין האזרחי.

המבקש מוסיף כי עמדת היועמ"ש תומכת בטענתו האמורה כי בית המשפט היה צריך להתיר לו להגיש בקשה לפיצול סעדים. עוד מוסיף המבקש כי אילו הייתה ניתנת לו זכות תגובה לעמדת ב"כ היועמ"ש, היה בידו לשטוח את טענותיו מדוע מוצדק להיעתר לבקשתו לפיצול סעדים. משזכות זו נשללה ממנו, נגרם לו עיוות דין.

14. לאחר שהוריתי על הגשת תשובות לבקשה דנן, הגישו המשיבים את תשובותיהם. בתשובת המשיבה נטען כי המבקש ניסח את תביעתו באופן עמום במכוון, כך שלא יובן האם כוונתו בסעיף 215 הייתה לתבוע סעד, או להצהיר על כוונתו העתידית להגיש בקשה לפיצול סעדים ביחס לסעד שטרם נתבע על ידו. זאת, לטענתה, במטרה לאחוז את החבל בשני קצותיו, ולאפשר למבקש גמישות לטעון כל מה שיחפוץ בו בהתאם להתפתחות ההליך. לשיטת המשיבה, נוכח חוסר תום ליבו של המבקש בניסוח כתב התביעה באופן זה, אין להיענות לבקשתו דנן.

המשיבה מוסיפה כי אין להיענות לבקשת המבקש גם משום שטענתו בה היא טענה חדשה שלא נטענה על ידו בפני בית המשפט המחוזי.

עוד מוסיפה המשיבה כי למבקש אין טעם לגיטימי המצדיק פיצול סעדים כך שממילא אין מקום להיענות לבקשתו, וכי חרף ניסיונותיו לעטות לבקשתו אצטלה עקרונית, לא מתעוררת בנסיבות העניין כל סוגיה עקרונית המצדיקה מתן רשות ערעור ב-"גלגול שלישי".

לחלופין, המשיבה מוסיפה כי: "על-מנת להימנע מהתדיינות ממושכת נוספת ולקדם יעילות, ובלא שיהא בכך כדי לגרוע מכל זכות, טענה וכיוצ"ב של [המשיבה], הרי ש[המשיבה] לא תתנגד לכך שבית המשפט הנכבד יורה למבקש ליתן הבהרה חד-משמעית מטעמו, וכן לתקן את כתב התביעה בהתאם, לפיה התביעה שהוגשה במסגרת ת"א- 66227-12-20 אינה כוללת בשום דרך סעד של שכ"ט ראוי – לא בכפוף לדבר ולא בהתניה בהגשת בקשה עתידית. ללא כחל ושרק".

15. היועמ"ש מציין בתשובתו כי לשיטתו הבקשה דנן לא מעלה כל שאלות רוחב כטענת המבקש. עוד טוען היועמ"ש כי לשיטתו אין בהכרעת בית המשפט קמא כדי לחסום את זכויותיו הדיוניות של המבקש מהגשת בקשה לפיצול סעדים. עם זאת, היועמ"ש מציין כי אין לו התנגדות שבקשת המבקש תתקבל במוכן זה שיובהר כי הסעד הנקוב בסעיף 215 לכתב התביעה אינו סעד הנתבע במסגרת תביעת המבקש, ונזכר רק כהערת המבקש בדבר כוונתו להגיש בעתיד בקשה לפיצול סעדים בנידון, כך שאין המבקש צריך לשלם בגינו אגרה בהליך דנא.

דיון והכרעה

16. לאחר שעיינתי בבקשת הרשות לערער ובתשובות לה, אציע לחברותיי כי נעשה שימוש בסמכותנו שלפי תקנה 149(2)(ב) לתקנות סדר הדין האזרחי, נדון בבקשת הרשות לערער כאילו ניתנה רשות, והוגש ערעור על פי הרשות שניתנה. עוד אציע לחברותיי כי נקבל את ערעור המבקש (עתה המערער), והכל כפי שיובהר להלן:

17. כפי שצוין לעיל, במסגרת החלטה זו עלינו להכריע האם צדקו הערכאות קמא בקבען כי היה מקום לחייב את המערער באגרה בגין סעיף 215 לכתב התביעה. הכרעה בשאלה זו מחייבת עמידה על מהותו של הסעיף האמור, ולשם כך, יובא שוב, נוסחו:

"לחילופי חילופי חילופין לסעדים שבפתח התובענה, לגביו תוגש בקשה נפרדת לפיצול סעדים בעקבות הגשת תובענה זו: בית המשפט הנכבד יתבקש לקבוע, כי [המשיבה] חייבת לשלם [למבקש] שכ"ט ראוי ומקובל בגין כל העבודה שביצע מתחילת הפרויקט ועד מאי 2019 (סיום תקופת הנאמנות), למעט עבודת הביטולים שעליה קיבל שכר טרחה ובהפחתת הסכום שיושב לו (ככל שייפסק וככל שיושב לו) לפי הסעד השני שפורט בפתח התובענה".

18. אכן, דומה כי סעיף 215 לכתב התביעה יכול היה להיות מנוסח באופן בהיר יותר. עם זאת, בניגוד לטענת המשיבה, איני סבור כי הסעיף נוסח באופן מעורפל במתכוון, ולדידי נוכח התיבה – "...לגביו תוגש בקשה נפרדת לפיצול סעדים" – בהחלט ניתן היה

להבין כי אין המדובר בבקשה לפסיקת סעד במסגרת התובענה הנוכחית, אלא בהצהרה בלבד על כוונה להגיש בקשה נפרדת לפיצול סעדים.

עוד יוער כי אף אם מנוסחו של כתב התביעה עצמו לא הייתה ברורה כוונתו של המערער, במסגרת ערעורו על החלטות הרשמת מיום 14.12.2021 ומיום 6.2.2022 בפניי בית המשפט המחוזי, הבהיר המבקש כי בסעיף 215 לא נתבע על ידו סעד במסגרת התובענה הנוכחית, כך שאין הצדקה לחייבו בתשלום אגרה בגין האמור בסעיף זה.

19. מכל מקום, שעה שבמסגרת בקשתו הנוכחית הבהיר המערער, פעם נוספת, כי כוונתו בסעיף 215 לכתב התביעה הינה אך ורק להצהיר על כוונתו להגיש בקשה עתידית לפיצול סעדים, וכי לא נתבע על ידו במסגרת הסעיף האמור כל סעד במסגרת התובענה הנוכחית, ברי כי אין לחייבו באגרת בית משפט ביחס לסעיף זה, כך שדין הערעור להתקבל.

20. למען הסר ספק יובהר כי ככל שהמערער יחפוץ לתבוע את הסעד המפורט בסעיף 215 לכתב התביעה, יהיה עליו להגיש בקשה מתאימה לפיצול סעדים בהתאם למועדים הקבועים בדין. עוד יובהר כי ככל שתוגש על ידי המערער בקשה כאמור, ובקשתו תדחה, לא יהיה באפשרותו לחזור לאחור ולבקש לכלול את הסעד המפורט בסעיף 215 בתביעתו הנוכחית, אלא אם תוגש על ידו בקשה מתאימה לתיקון כתב התביעה, ובית המשפט יימצא לקבלה (והכל בלא להביע עמדה, ולו ברמז, באשר לאופן בו יש להחליט בבקשה לפיצול סעדים, אם וכאשר תוגש, או בבקשה לתיקון כתב התביעה, אם וכאשר תוגש).

סיכומו של דבר: אילו תשמע דעתי, ייקבע כי דין הערעור להתקבל במובן זה שמובהר כי הסעד הנקוב בסעיף 215 לכתב התביעה אינו סעד הנתבע במסגרת תביעת המבקש הנוכחית, ונזכר בה רק כהערת המבקש כי בכוונתו להגיש בעתיד בקשה לפיצול סעדים בנידון, כך שאין המערער נדרש לשלם בגינו אגרה בהליך דנא.

עוד אציע לחברותיי, כי בנסיבות העניין, יישא כל צד בהוצאותיו.

ניתן היום, י"א בכסלו התשפ"ג (5.12.2022).

ש ו פ ט

ש ו פ ט

ש ו פ ט